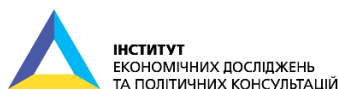

Нове щомісячне опитування підприємств

Бізнес під час війни: Київська область

Березень 2023

Виконавець проєкту:

Громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Партнер дослідження:

Київська обласна державна адміністрація

Фінансова підтримка:

Проект реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу

Міжнародний фонд «Відродження»

Atlas Network

Автори звіту:

Оксана Кузяків, виконавча директорка ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», керівниця проєкту «Підтримка Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю»

Євген Ангел, старший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Анастасія Гулік, наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Ірина Федець, старша наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Публікацію підготовлено в рамках проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Її зміст є виключно відповідальністю ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу, МФ «Відродження» чи ATLAS Network.

ГО «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ»

01054 Київ, Україна, вул. Рейтарська 8/5-А,

тел.: +38(044) 278-63-42; +38 (044) 278-63-60; факс: +38(044) 278-63-36

institute@ier.kyiv.uawww.ier.com.ua[Facebook ІЕД](#)[Facebook За чесну та прозору митницю](#)[Телеграм-канал «Чесна митниця»](#)

ПРО ОПИТУВАННЯ

Шановні пані та панове, представляємо вашій увазі спеціальний звіт «Бізнес під час війни: Київська область», за результатами нового щомісячного опитування підприємств.

Звіт підготовлено спільно з Департаментом економіки Київської обласної державної адміністрації.

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства Інститут економічних досліджень та політичних консультацій проводитиме щомісячне опитування підприємств із застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів — підприємців та керівників підприємств.

Щомісячне опитування керівників підприємств відбувається в рамках зміни дії проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Щомісячні тенденції буде презентовано в таких звітах, як цей. Щоквартальні тенденції будуть оприлюднюватися й надалі у звітах «Ділова думка: промисловість», які випускає ІЕД із липня 2002 року.

При формуванні панельної вибірки використано аналітичну систему YouControl (<https://youcontrol.com.ua/>).

Зміст

ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....	4
СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ.....	4
ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ	4
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	4
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ	5
ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ	5
ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ	5
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ	6
ВИРОБНИЦТВО.....	7
ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ.....	7
ЗАБОРГОВАНOSTІ	8
ЗАЙНЯТІСТЬ.....	9
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ.....	10
ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ	10
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА	12
ВПЛИВ ВИМКНЕНЬ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ	12
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ.....	13
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА	14
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу.....	14
ВИБІРКА	15
Додаток 1. Результати опитування в цифрах	16

ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Бізнес Київської області під час війни

СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ

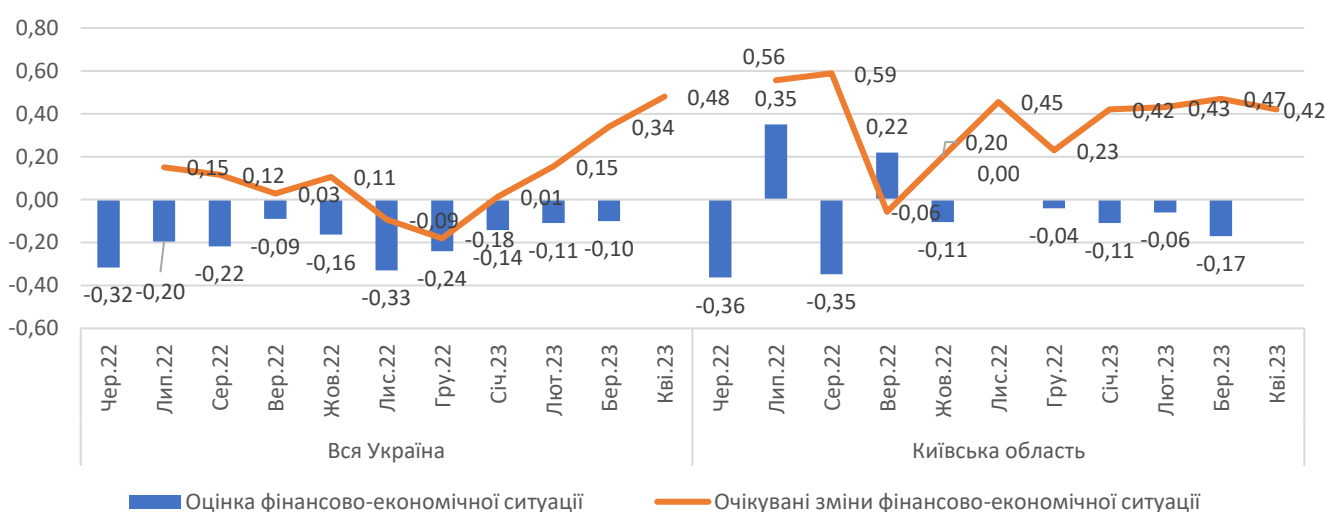
У Київській області значно погіршилась ситуація, за оцінками підприємців, як власної фінансово-економічної ситуації, так і загальноекономічного середовища. Водночас, оцінки на піврічну перспективу залишаються оптимістичними. Підприємці Київщини істотно покращили оцінки фінансово-економічної ситуації в порівнянні з минулим роком. В області збільшився відсоток тих, хто планує розширювати виробництво в дворічній перспективі. Водночас, рівень невизначеності по області значно збільшився в піврічній перспективі та зменшився у дворічній. Виробничі показники є оптимістичними по області, що відповідає ситуації в цілому по країні. Однак підприємці Київської області мають труднощі з пошуком некваліфікованої робочої сили. У березні для підприємств Київської області двома основними проблемами були зростання цін на сировину і матеріали та перебої з електро-, водо- та теплопостачанням. Більшості підприємств Київщини вдалося не припинити роботу через вимкнення електропостачання. У середньому, через вимкнення електроенергії підприємства Київської області втратили 18% загального обсягу робочого часу за лютий (6% показник на рівні країни).

ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

- Оцінки власної фінансово-економічної ситуації підприємцями Київщини істотно погіршились на відміну від загальноукраїнських показників, за якими значення залишилось без істотних змін. Індекс поточної фінансово-економічної ситуації, після збільшення в лютому, у березні зменшився із -0,06 до -0,17. Загальноукраїнський показник при цьому становить -0,10 (був -0,11 у лютому). У лютому серед підприємців Київської області частка тих, хто негативно оцінює фінансово-економічну ситуацію, збільшилась із 17,6% до 20,0%, водночас, значно зменшилась частка тих, хто дає позитивні оцінки (11,8% до 3,3%). Також із 70,6% до 76,7% збільшилась частка тих, хто вважає середовище задовільним. Для порівняння, на рівні країни частка позитивних оцінок незначним чином збільшилась, із 6,2% до 7,3%, а частка негативних оцінок дещо зменшилась, із 22,3% до 21,1%.

Рис. 1. Фінансово-економічна ситуація на підприємстві зараз і очікування на 6 місяців, індекси

- Рівень оптимізму підприємців Київщини майже незмінний упродовж чотирьох місяців. На противагу цьому загальноукраїнський показник демонструє збільшення значення вже чотири місяці поспіль. Значення індексу очікуваних змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві для

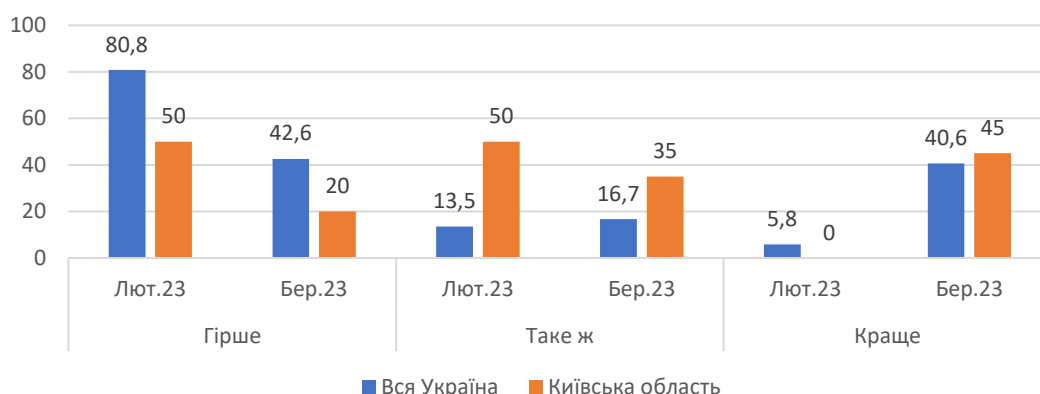
області зменшилось із 0,47 до 0,42. Відсоток песимістів по області збільшився з нуля до 5,3%, а частка «оптимістів» при цьому залишилась без істотних змін та становить 47,4% (була 46,7% у лютому). Для порівняння, загальноукраїнський індекс збільшився з 0,34 до 0,48. На рівні країни відсоток тих, хто очікує погіршення, зменшився з 8,3% до 5,4%, а відсоток тих, хто очікує покращення, збільшився з 39,9% до 52,2%.

- **У Київській області рівень невизначеності в піврічній перспективі значно збільшився, на відміну від загальноукраїнських показників, за якими вже кілька місяців поспіль спостерігається зменшення значення.** Частка тих, хто не зміг дати прогноз на наступні пів року, зменшилась із 11,8% до 32,3% у Київській області (по країні показник зменшився з 35,5% до 22,6%).

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ

- **Порівнюючи фінансово-економічну ситуацію на підприємстві з аналогічним періодом минулого року, підприємці Київщини, як і загалом по Україні, значно зменшили відсоток негативних оцінок.** У березні 2023 року частка підприємців, які вважають, що фінансово-економічна ситуація на підприємстві в порівнянні з минулим роком є кращою, збільшилась із нуля до 45%. Це навіть дещо вище за загальноукраїнський показник, за яким відсоток збільшився з 5,8% до 40,6%. Водночас, із 50% до 20% зменшилась частка тих підприємців, які вважають ситуацію на підприємстві гіршою (на рівні країни відсоток зменшився з 80,8% до 42,6%). При цьому, із 50% до 35% зменшилась частка підприємців Київщини, які не відчували змін порівняно з минулим роком (по країні збільшення з 13,5% до 16,7%).

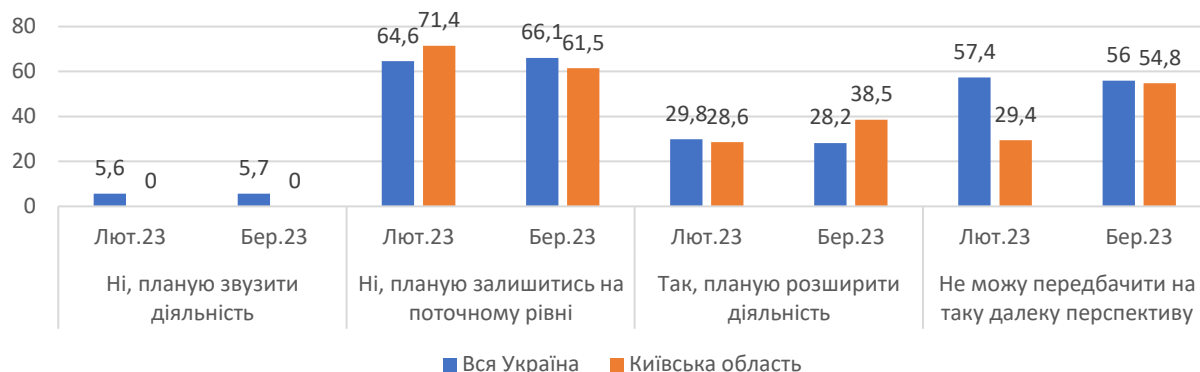
Рис. 2. Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?, % опитаних

ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ

- **У регіоні два місяці поспіль немає підприємців, які планують зменшувати обсяги виробництва, та збільшилась частка тих, хто планує розширення на наступні два роки.** Частка «оптимістів», які планують розширювати діяльність, збільшилась із 28,6% до 38,5%. Водночас частка тих, хто планує звужувати діяльність, два місяці поспіль дорівнює нулю. Частка тих, хто не планує змін на наступні два роки, зменшилась із 71,4% до 61,5%. Для порівняння, на рівні країни не планують змін 66,1% (було 64,6% у лютому), а планують розширити діяльність 28,2% (було 29,8%). Частка тих, хто планує звужувати діяльність, залишилась майже без змін (5,7% проти 5,6% у лютому). **Рівень невизначеності в довгостроковій перспективі по області істотно збільшився, на відміну від загальноукраїнського показника, за яким показник залишився без значних змін.** Показник невизначеності в Київській області збільшився із 29,4% до 54,8%, тоді як загальноукраїнський показник становить 56% (був 57,4%).

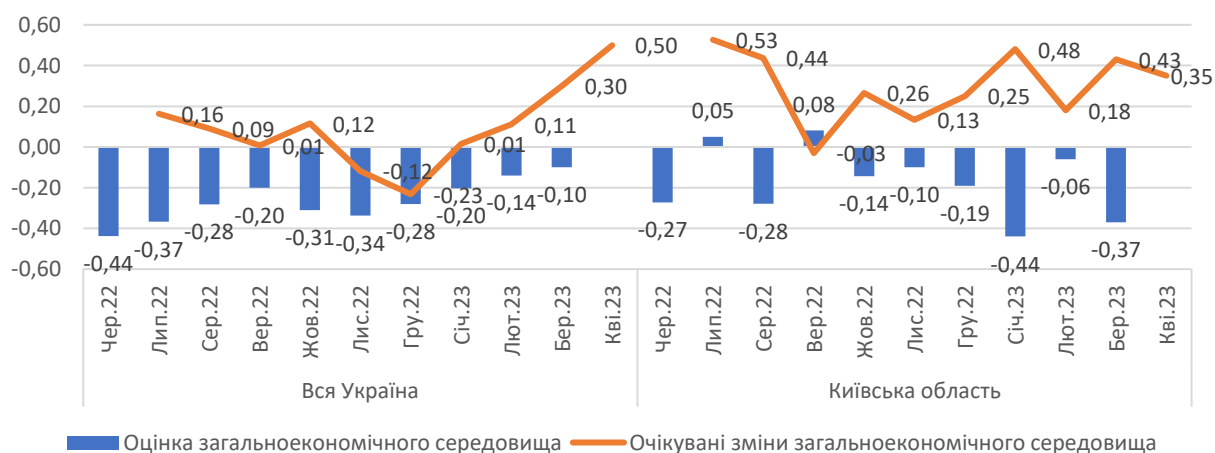
Рис. 3. Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?, % опитаних

ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

- У Київській області поточні оцінки загальноекономічного середовища істотно погіршилися.** Відповідний індекс для області зменшився з -0,06 до -0,37. Частка оптимістів у Київській області зменшилась із 18,8% до 3,7%, водночас, із 25,0% до 40,7% збільшилась частка тих, хто негативно оцінює загальноекономічне середовище. Частка тих, хто дає задовільні оцінки, залишилась без істотних змін та становить 55,6% (була 56,3%). На рівні країни відсоток тих, хто дає негативні оцінки, майже не змінився (22,2% у березні проти 22,7% у лютому), тоді як відсоток тих, хто дає позитивні оцінки, дещо збільшився, із 4,8% до 7,4%. Загальноукраїнський індекс при цьому збільшився з -0,14 до -0,10.
- Прогнози підприємців Київщини щодо піврічних перспектив погіршилися, на відміну від загальноукраїнських, за якими і надалі фіксується збільшення значення.** Індекс очікуваних змін загальноекономічного середовища зменшився з 0,43 до 0,35 (на рівні країни показник збільшився з 0,30 до 0,50). Частка «оптимістів» у Київській області зменшилась із 42,9% до 35,0%, водночас, відсоток «песимістів», як і минулого місяця, дорівнює нулю. Таким чином, **серед підприємців Київщини вже два місяці поспіль немає підприємців, що дають негативний прогноз у піврічній перспективі.** На рівні країни частка песимістів зменшилась із 10,4% до 4,3%, а частка оптимістів збільшилась із 36,7% до 53,4%.
- У Київській області рівень невизначеності щодо загальноекономічного середовища збільшився, на відміну від загальноукраїнського показника.** Відсоток тих, хто не зміг дати прогноз на майбутні пів року, збільшився з 17,6% до 22,6% (у цілому по Україні показник продовжує поступово зменшуватись, із 39,1% до 25,0%).

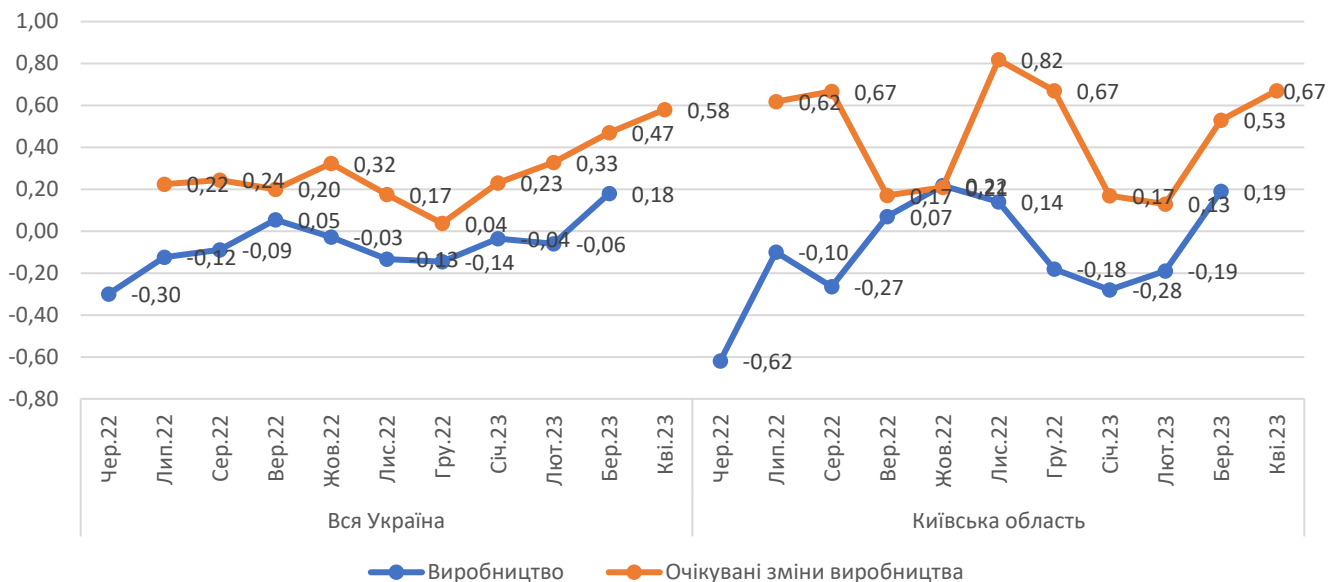
Рис. 4. Загальноекономічне середовище зараз та очікування на 6 місяців, індекси

ВИРОБНИЦТВО

- **У березні поточні показники виробництва в області істотно покращились та майже зрівнялись у значенні із загальноукраїнськими.** Зокрема, *індекс змін виробництва* в лютому для Київської області збільшився з -0,19 до 0,19, змінивши знак на додатний. Частка підприємств, які збільшували обсяги виробництва, зросла з 18,8% до 38,7%. Для порівняння, на рівні країни відсоток підприємств, які збільшували обсяги, зменшився із 16,8% до 27,5%. Водночас, істотно зменшилась частка тих, хто зменшував обсяги виробництва (із 37,5% до 19,4%). По Україні цей відсоток також зменшився, із 27,2% до 14,3%. У результаті, *Індекс змін виробництва* загалом по Україні становить у березні 2023 року 0,18 (був -0,06).
- **Підприємці Київщини оптимістично оцінюють перспективи зростання виробництва.** *Індекс очікуваних змін виробництва* для Київської області збільшується два місяці поспіль, із 0,53 до 0,67, перевищуючи загальноукраїнський показник, хоча по Україні він збільшується більш поступово вже чотири місяці поспіль та становить 0,58 (був 0,47). При цьому, для області збільшилась частка оптимістів, із 52,9% до 70,0%, а частка тих, хто планує зменшувати обсяги виробництва, збільшилась із нуля до 3,3%.

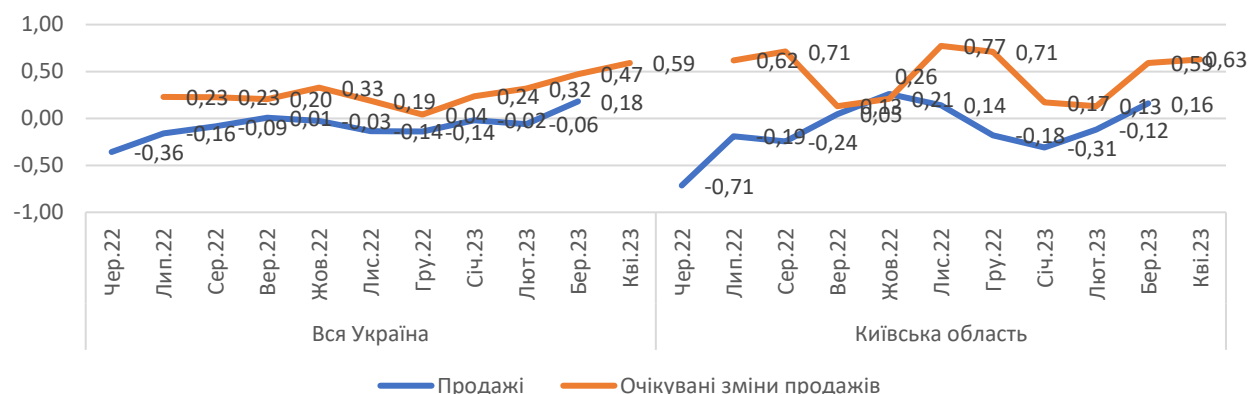
Рис. 5. Індекс змін виробництва

ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

- **Оцінки попиту серед підприємств Київської області збільшуються вже два місяці поспіль.** Значення *індексу змін продажів* для Київської області збільшилось із -0,12 до 0,16 (для України показник також збільшився, із -0,06 до 0,18). При цьому збільшилась частка підприємств області, які нарощували продажі, – із 18,8% до 41,9% та, водночас, зменшилась частка підприємств, які зменшували обсяги продажів, із 31,3% до 25,8%.
- **Прогнози підприємців області щодо зростання обсягів продажів залишаються набагато оптимістичнішими за загальноукраїнський показник.** *Індекс очікуваних змін обсягів продажів* для Київської області збільшився з 0,59 до 0,63, а загальноукраїнський показник збільшився з 0,47 до 0,59. Відсоток підприємств області, які очікують збільшення обсягів продажів, збільшився з 58,8% до 66,7%. Водночас, дещо збільшилась і частка тих, хто очікує на зменшення продажів, із нуля до 3,3%.

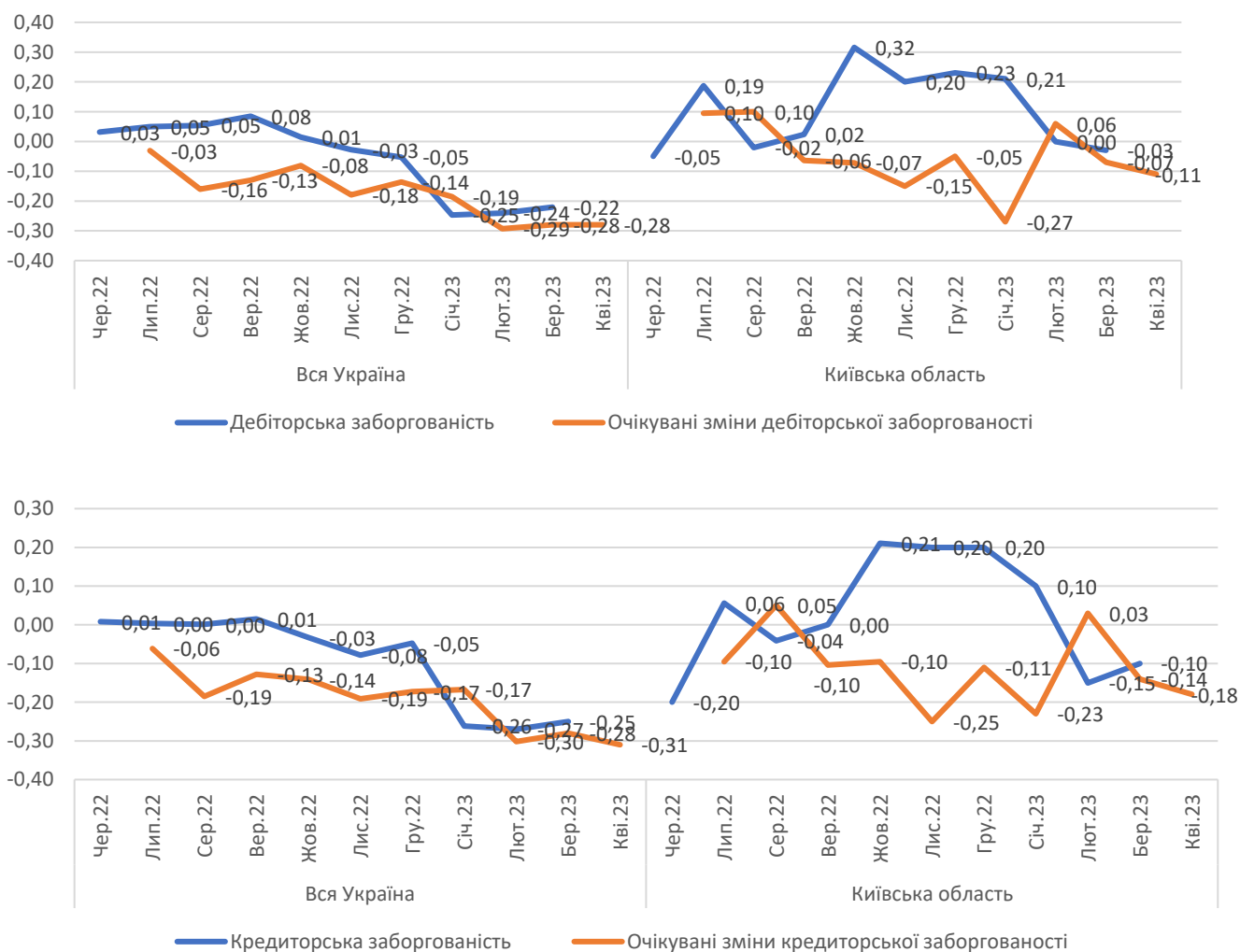
Рис. 6. Індекс змін продажів

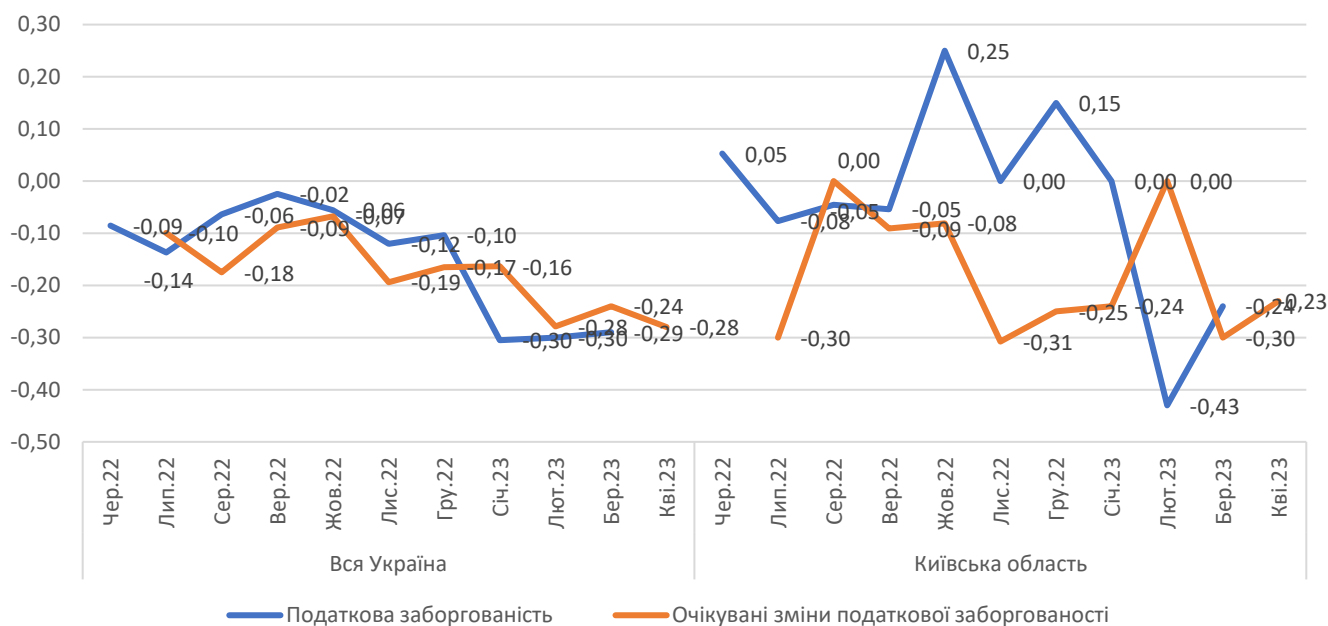

ЗАБОРГОВАНOSTІ

- На відміну від загальноукраїнських показників заборгованостей, за якими не зафіксовано істотних змін, підприємці Київщини значно збільшили показники податкової заборгованості та менш істотно показники кредиторської заборгованості. На майбутні три місяці підприємці області очікують на подальше збільшення податкової заборгованості. При цьому на рівні країни не очікується істотних змін у наступні три місяці.

Рис. 7. Індеси змін заборгованостей

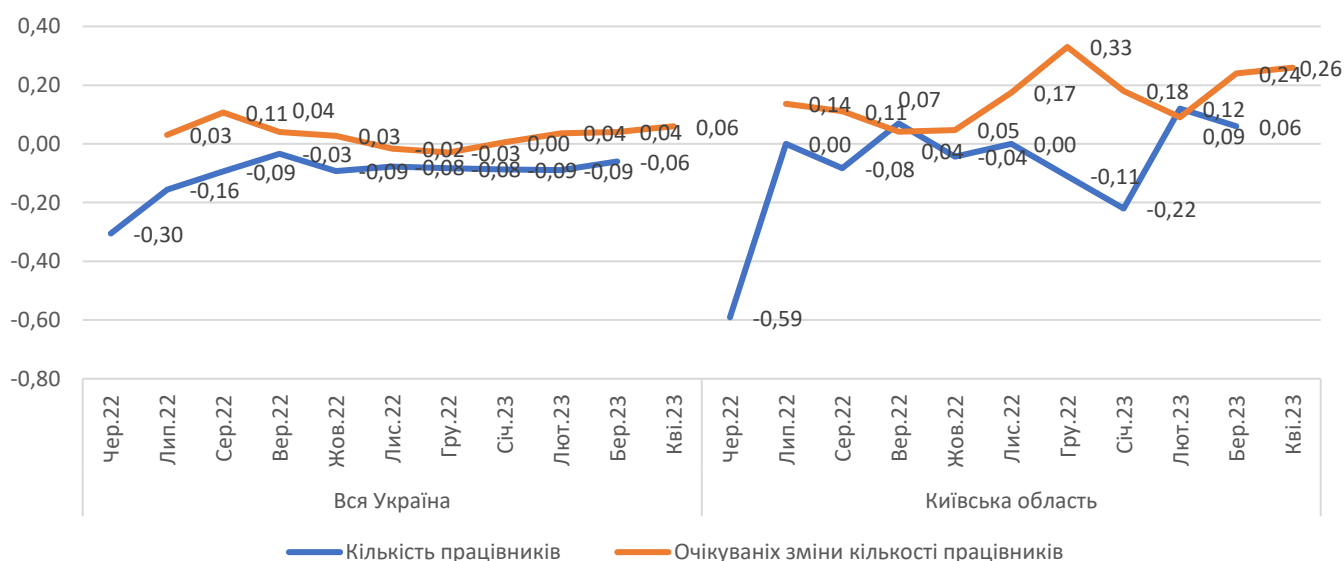

ЗАЙНЯТІСТЬ

- У березні порівняно з лютом по області показники зайнятості зменшились. У березні значення індексу зменшилось удвічі, із 0,12 до 0,06. Водночас, усе ще спостерігається переважання частки тих, хто збільшував кількість працівників (12,9% у березні проти 11,8% у лютому), над тими, хто зменшував кількість працівників (відсоток збільшився з нуля до 6,5%). Водночас, у загальноукраїнському вимірі індекс уже кілька місяців поспіль залишається без істотних змін, хоча в березні він дещо зменшився, із -0,09 до -0,06.
- У перспективі на три місяці не очікується істотних змін у кількості працівників у Київській області, (як і загалом по Україні). Індекс очікуваних змін кількості працівників для Київської області збільшився незначним чином, із 0,24 до 0,26 (на рівні країни показник очікувань також незначним чином збільшився, із 0,04 до 0,06).

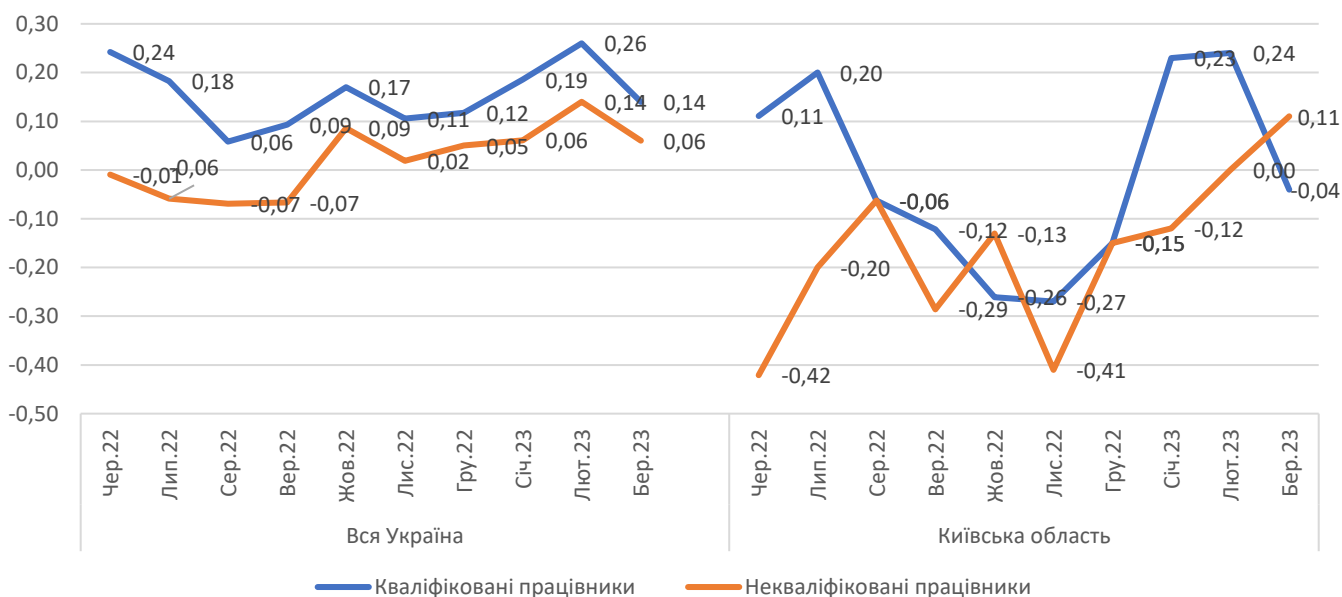
Рис. 8. Індекс змін кількості працівників

- У Київській області, як і загалом по Україні, спостерігається зменшення труднощів у пошуку кваліфікованих працівників, тоді як показник труднощів пошуку некваліфікованих працівників

для області продовжує збільшуватись. Індекс пошуку кваліфікованих працівників для Київської області зменшився з 0,24 до -0,04. При цьому відсоток тих, кому важко шукати кваліфікованих працівників (22,2%), не надто сильно відрізняється від тих, кому легко знайти таких працівників (25,9%). Загальноукраїнський показник при цьому зменшився з 0,26 до 0,14. Індекс пошуку некваліфікованих працівників для Київської області збільшився з нуля до 0,11 (що означає збільшення частки тих, кому важче шукати таких працівників із нуля до 11,1%, тоді як відсоток тих, кому таких працівників шукати легше, як і минулого місяця, дорівнює нулю). А загальноукраїнський показник при цьому зменшився з 0,14 до 0,06.

Рис. 9. Індекс змін працівників (кваліфіковані/некваліфіковані працівники)

СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

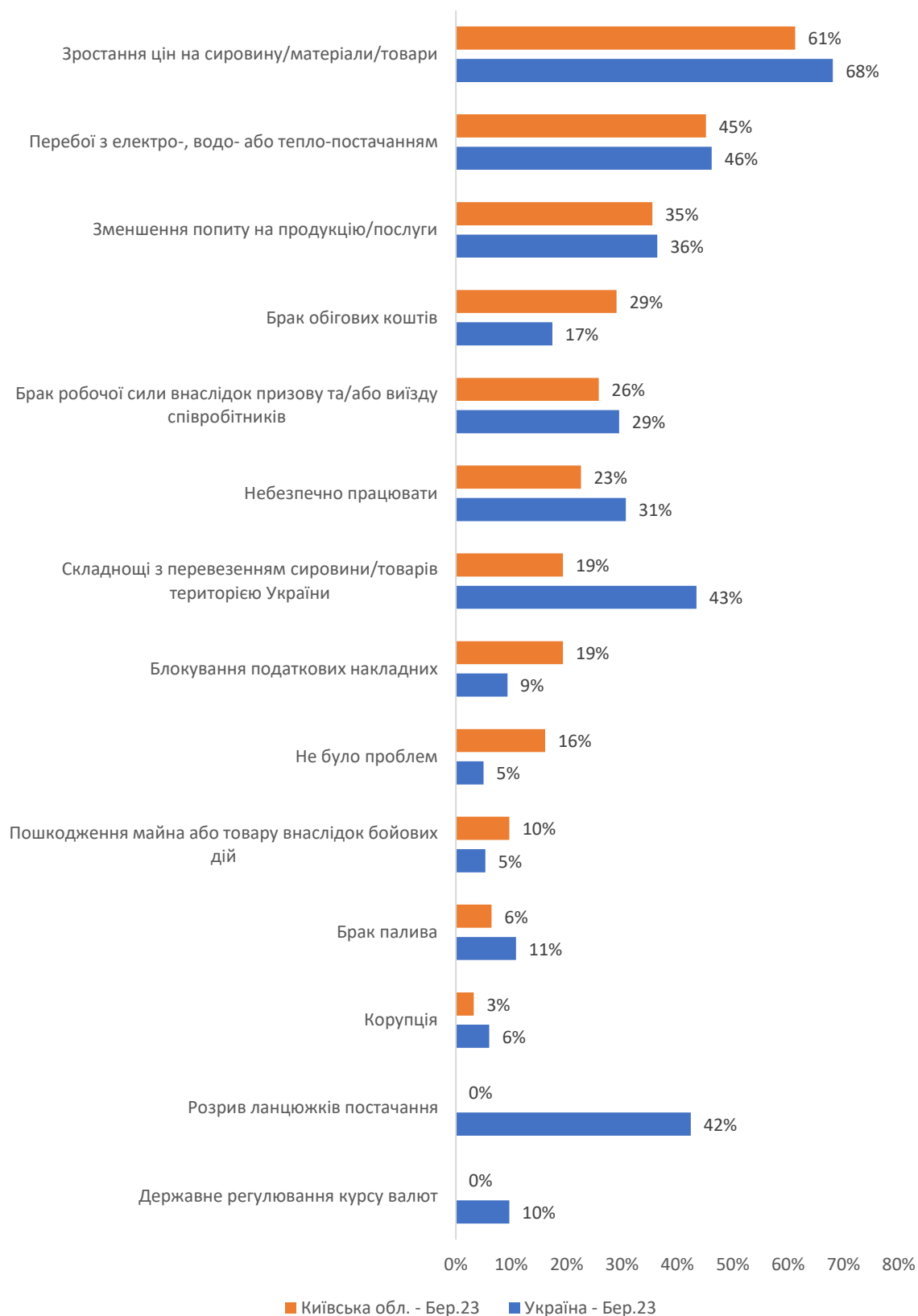
Як і для підприємств у всіх областях, у яких пройшло опитування, загалом у березні для підприємств Київської області двома основними проблемами були **зростання цін на сировину і матеріали** та **перебої з електро-, водо- та теплопостачанням**. При цьому частота повідомлень про ці проблеми на рівні області була приблизно такою ж, як і для вибірки загалом.

Так, про зростання цін повідомив 61% опитаних підприємств Київщини (у всіх областях загалом – 68%), а про негативний вплив перебоїв з електро-, водо- та теплопостачанням – 45% (у всіх областях загалом – 46%).

Близько третини підприємств області (35%) у березні повідомили про **зменшення попиту на свою продукцію або послуги**. Це практично не відрізняється від відповідної частки в середньому у вибірці: 36%.

Четверте місце в рейтингу перешкод для бізнесу в Київській області зайняв **брак обігових коштів**, про який повідомили 29% місцевих підприємств, а п'яте – **брак робочої сили внаслідок призову або виїзду співробітників** (26%).

І в той час як брак працівників відчувається підприємствами Київщини на такому ж рівні, як і в усіх областях, охоплених опитуванням, загалом (29%), про брак обігових коштів у Київській області говорять частіше. Для порівняння, у середньому, у вибірці ця проблема актуальна для 17% опитаних.

Рис. 10. Найважливіші проблеми для опитаного бізнесу, березень 2023 (% опитаних)¹

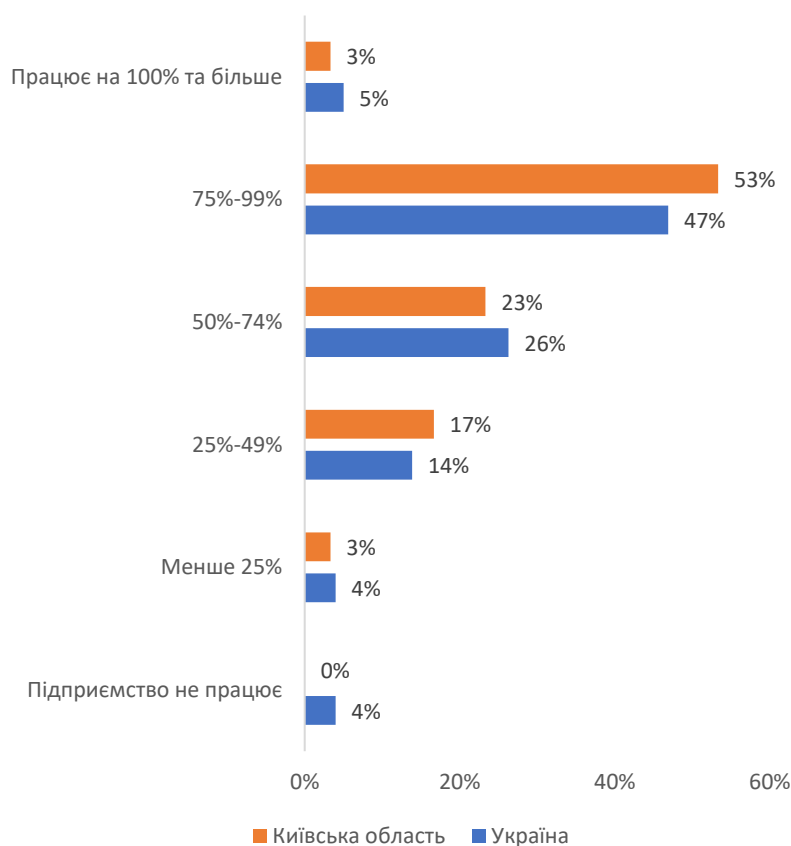
¹ Сума відповідей може перевищувати 100 відсотків, оскільки респонденти мали можливість вибрати декілька варіантів.

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА

У березні ситуація в Київській області залишалася більш позитивною ніж в цілому на рівні країни: **57% підприємств регіону працювали на майже повну, повну або навіть вищу потужність порівняно з довоєнним періодом (на рівні країни 52%)**. Однак ситуація в регіоні дещо погіршилася порівняно з попереднім місяцем, коли відповідний показник становив 63%. У березні в області 3% підприємств працювали на 100% та більше (6% у лютому). При цьому 53% підприємств працювали майже на повну потужність (75% - 99%), (56% у лютому).

У Київській області серед опитаних знову не було зафіксовано жодного респондента, який би повідомив про зупинку роботи підприємства (4% по Україні). Також 3% підприємств Київщини працювали на рівні меншому ніж 25% від довоєнних виробничих потужностей (4% на рівні країни). Водночас, 17% підприємств регіону працюють на 25% - 49% порівняно з довоєнним рівнем виробництва (14% показник усієї країни).

Рис. 11. Вплив війни на роботу підприємств, березень 2023 року (% опитаних)

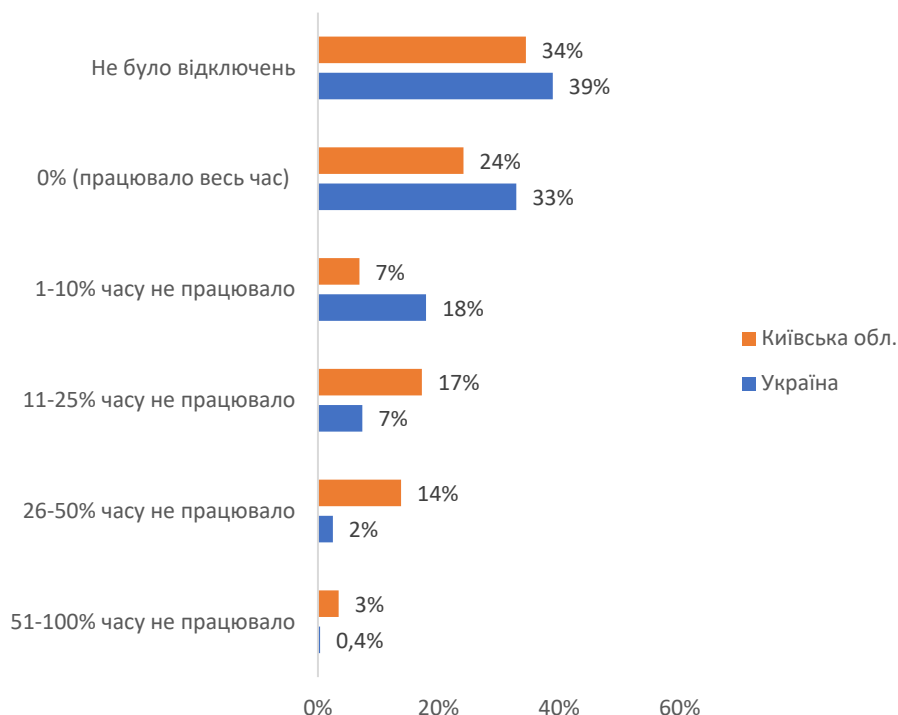

ВПЛИВ ВИМКНЕНЬ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ

Під час одинадцятої хвили опитування промислові підприємства вчетверте мали змогу оцінити вплив проблем з електропостачанням на свою діяльність. Отримані результати вказують, **що більшості підприємств Київщини (59%) вдалося не припиняти роботи через вимкнення електропостачання в січні: у 34% підприємств не було вимкнень (39% на рівні країни), а ще 24% працювали весь час, навіть під час вимкнень (33% на рівні країни)**. Водночас, 7% підприємств не працювали 1 - 10% часу. Найбільш критична ситуація була в 3% підприємств, які не працювали більше половини часу (51 - 100%), тоді як на рівні країни відповідний показник майже нуль.

У середньому через вимкнення електроенергії підприємства Київської області втратили **18% загального обсягу робочого часу за лютий (6% на рівні країни)**. Таким чином, у лютому ситуація в області погіршилася порівняно з січнем, коли середні втрати робочого часу в регіоні становили, відповідно, 11%.

Рис. 12. Вплив вимкнень електропостачання на роботу підприємств у лютому 2023 року, % опитаних

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

У Київській області серед опитаних у березні 71% підприємств (ті, що змогли дати відповідь) були або є експортерами (62% на рівні України)².

Станом на березень майже всі експортери Київщини продовжували зовнішньоекономічну діяльність. Серед експортерів **96% опитаних вказали, що експортували до війни, а також продовжували експортувати впродовж останніх 12-ти місяців (87% на рівні країни).** Лише **4% експортерів вказали, що експортували до початку війни, але не змогли відновити експорту впродовж останніх 12-ти місяців (13% на рівні країни).** Водночас, у регіоні відсутні експортери, які вперше розпочали експортувати саме під час війни (упродовж останніх 12-ти місяців).

Рис. 13. Вплив на експортну діяльність, березень 2023 року (% опитаних експортерів)

² Слід зауважити, що такий високий рівень залучення бізнесу до експортної діяльності також відображає особливості вибірки для опитування, яка, у першу чергу, відображає підприємства-представники виробничої промисловості.

Серед активних експортерів регіону продовжилася тенденція до зростання обсягів експорту, а ситуація стала кращою ніж по країні в цілому. У лютому лише 34,8% експортерів регіону нарощували обсяги експорту, 47,8% не змінювали, а 17,4% – скорочували. Таким чином, **індекс змін експорту становив 0,17**, хоча був **0 у січні та -0,39 у грудні**. Таким чином, ситуація в області суттєво покращилася на фоні позитивних змін на рівні країни (із -0,09 у лютому до 0,09 у березні). **Також залишаються позитивними очікування щодо зростання експорту в короткостроковому періоді**. У березні індекс змін експорту становив 0,48, що майже на рівні попереднього місяця (0,50). Це на рівні показника для всієї країни (0,49).

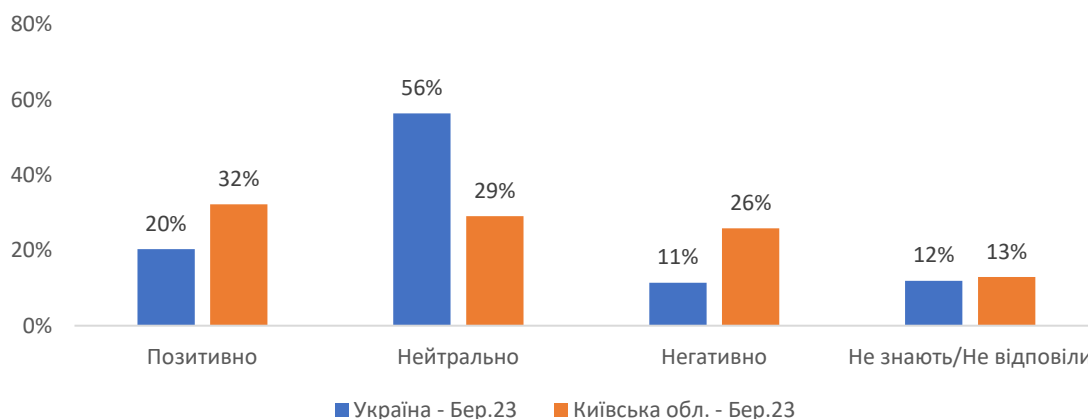
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

У березні 2023 року серед підприємств Київської області було одночасно більше позитивних та негативних оцінок державної політики з підтримки бізнесу ніж серед підприємств у цілому в усіх областях, охоплених цим опитуванням. Разом із цим, підприємства Київщини значно рідше ставили нейтральні оцінки цій політиці.

Зокрема, 32% представників бізнесу області оцінили державну політику для підтримки бізнесу позитивно, а 26% – негативно. Це більше за відповідні частки для всіх опитаних загалом, у яких позитивні оцінки поставили 20% опитаних, а негативні – 11%. Утім, тоді як 56% респондентів загалом в опитуванні оцінювали цю політику нейтрально, у Київській області таких було лише 29%. Крім цього, 13% представників бізнесу Київщини не відповіли на це запитання. Серед опитаних в усіх областях загалом ця частка майже така ж - 12%.

Рис. 14. Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, березень 2023 (% опитаних)

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

У цьому звіті представлено результати одинадцятого нового щомісячного опитування підприємств «Український бізнес в умовах війни». Щомісячне опитування підприємств проводиться за допомогою поєднання декількох методів збору даних: самостійне заповнення онлайн-форми та особисте опитування представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми.

Насамперед, ІЕД розіслав українським підприємствам анкету цього опитування у вигляді онлайн-форми. Частина респондентів заповнили її самі. Також ІЕД через партнерів у регіонах організував опитування, у яких ці ж питання були поставлені представникам бізнесу інтерв'юерами, а відповіді респондентів були внесені до онлайн-форми. Завдяки цьому всі відповіді – і заповнені респондентами самостійно, і надані інтерв'юерам – були зібрані в одній базі даних. Після завершення опитування експерти ІЕД провели контроль та очищення даних і проаналізували відповіді.

У цьому опитуванні, зокрема, ми продовжуємо вивчати показники ділового клімату та кон'юнктури, які досліджує ІЕД у щоквартальних опитуваннях промислових підприємств у рамках проєкту «Ділова думка». Це, зокрема, показники які в числовому вимірі показують зміни з місяця в місяць таких важливих для бізнесу показників, як обсяги виробництва та реалізації, обсяги експорту, запаси сировини та матеріалів, кількість нових замовлень та інших, а також очікування бізнесу щодо їх змін у наступні 3 та 6 місяців.

Такі індекси обчислюються за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, коли підприємство відповідає, що показник збільшився, 0, якщо він не змінився, і -1, якщо він зменшився, а результат є балансом між позитивними та негативними відповідями. Наприклад, якщо зі ста респондентів двадцять вказали на зростання виробництва, п'ятдесят респондентів – на його скорочення, і тридцять зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, на яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, де виробництво скоротилось. Для більш точного заміру на рівні мікроданих відбувається зважування кожної відповіді з урахуванням розміру підприємства за кількістю працівників.

За допомогою таких індексів можна відстежувати динаміку змін цих показників, порівнювати їх у часі та швидко оцінювати загальний напрямок змін умов для ведення бізнесу та ситуації на підприємствах.

Польовий етап опитування тривав з 16 до 31 березня 2023 року.

ВИБІРКА

У березні 2023 року в Київській області було опитано 31 підприємство.

Серед них представлені підприємства від малого до великого розмірів (найчастіше – середні). Підприємства представляють різні сектори. Найбільшу частку складають промислові підприємства, серед яких особливо виділяється харчова промисловість та машинобудування.

Додаток 1. Результати опитування в цифрах

Вибірка

Розподіл опитаних підприємств Київської області за розміром, %

Розмір	Частка
Мікропідприємства	10%
Малі	26%
Середні	45%
Великі	19%

Розподіл опитаних підприємств Київської області за галуззю, %

Розмір	Частка
Сільське господарство	3%
Виробництво металу та металообробка	10%
Хімічна промисловість	3%
Машинобудування	16%
Харчова промисловість	19%
Виробництво тканин, одягу та взуття	3%
Поліграфічна промисловість	3%
Інші виробництва	35%
Торівля	6%

Показники діяльності підприємств та ділового середовища

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, індекси змін (березень 2023)

	Вся Україна	Київська область
Виробництво	-0,19	0,19
Очікувані зміни виробництва	0,53	0,67
Продажі	-0,12	0,16
Очікувані зміни продажів	0,59	0,63
Експорт	0,00	0,17
Очікувані зміни експорту	0,50	0,48
Дебіторська заборгованість	0,00	-0,03
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,07	-0,11
Кредиторська заборгованість	-0,15	-0,10
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,14	-0,18
Податкова заборгованість	-0,43	-0,24
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,30	-0,23
Запаси сировини	-0,19	0,07
Очікувані зміни запасів сировини	0,06	0,20
Запаси готової продукції	0,00	0,25
Очікувані зміни запасів готової продукції	0,23	0,00
Нові замовлення	0,12	0,06

Очікувані зміни нових замовлень	0,47	0,55
Кількість працівників	0,12	0,06
Очікувані зміни кількості працівників	0,24	0,26
Кількість працівників у вимушених відпустках	0,13	0,07
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	0,00	0,00
Кваліфіковані працівники	0,24	-0,04
Некваліфіковані працівники	0,00	0,11
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,06	-0,17
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,47	0,42
Оцінка ділового середовища	-0,06	-0,37
Очікувані зміни ділового середовища	0,43	0,35
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,29	0,38
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці, порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	-0,50	0,25